



T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye İlaç ve
Tıbbi Cihaz Kurumu

2010-2015 YILLARI

SERBEST ECZANELERDE MUVAZAA DURUM ANALİZİ

İlaç ve Eczacılık Başkan Yardımcılığı
Eczaneler Dairesi Başkanlığı

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ KURUMU

2010-2015 YILLARI
SERBEST ECZANELERDE MUVAZAA DURUM ANALİZİ

İlaç ve Eczacılık Başkan Yardımcılığı
Eczaneler Dairesi Başkanlığı

ANKARA – Nisan 2018

ÖNSÖZ

Eczacılık, insanlık tarihi boyunca varlığını ve işlevselliğini koruyan, toplumların yaşamlarındaki önemini hiç yitirmeyen mesleklerden biridir. Eczacılık, dün olduğu gibi bugün de toplumsal yaşam içindeki vazgeçilmezliğini sürdürmektedir. Bu mesleğin mensupları, sağlık hizmeti sunumunun önemli bir unsuru olarak insan sağlığının iyileştirilmesi ve korunması adına son derece kıymetli, aynı zamanda hata kabul etmeyen bir mesleği icra etmektedir.

Eczacılık tanımı ülkemizde de tüm dünyada olduğu gibi toplumun değişen ihtiyaçları doğrultusunda gelişmektedir. Eczacılık mesleği halk sağlığını koruyucu hizmet vermenin yanı sıra halkın sağlık eğitiminde ve sağlık okuryazarlığı bilincinin artırılmasında da oldukça önemli bir yere sahiptir.

Eczacılık mesleğinin halk sağlığı konusunda sahip olduğu kilit önemden dolayı eczacı, mesleğini ancak kendisi uygulayabilir. Hasta ile ilgili bire bir eczacılık hizmetinde başka kimselere bu konuda yetki verilmemesi, hasta veya hasta yakınına eczacılık hizmetinin eczacı tarafından sunulması gerekmektedir.

Eczacılık hizmetinin yetkisiz ve bilgisiz kişilerce sunulması halk sağlığı açısından telafisi mümkün olmayan sonuçlara ve eczacılık mesleği açısından etik bozulmalara yol açmaktadır. Bu nedenle muvazaalı eczane açılışının önlenmesi, muvazaalı olarak faaliyet gösteren eczanelerin tespiti ve faaliyetlerinin durdurulması büyük önem taşımaktadır.

Eczacılık alanında muvazaa, eczacının sahip ve mesul müdürü olarak görüldüğü eczaneyi fiili olarak görevi başında bulunsun veya bulunmasın, gizli veya açık, yazılı veya sözlü anlaşmalarla ortak veya bireysel olarak bir başkasının işletmesi faaliyeti ve benzeri tüm faaliyetler olarak tanımlanmaktadır.

Hazırlanan bu rapor ile 2010-2015 yılları arasında Kuruma ulaşan muvazaa dosyası verilerinden hareketle muvazaada risk faktörlerine işaret edilmiş, muvazaayı önlemeye yönelik yapılan yasal düzenlemelerin etkisi incelenmiş ve Bakanlığımızın muvazaa ile etkin mücadele konusundaki kararlılığı veriler ile göz önüne serilmiştir.

2010-2015 YILLARI SERBEST ECZANELERDE MUVAZAA DURUM ANALİZİ

Telif Hakkı Sahibi: Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, 2018

Bu yayın; T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu Eczaneler Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanmıştır.

Her türlü yayın hakkı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu’na aittir. Kaynak gösterilmeksizin alıntı yapılamaz.

Kısmen dahi olsa alınamaz, çoğaltılamaz, yayımlanamaz. Alıntı yapıldığında kaynak gösterimi “2010-2015 Yılları Serbest Eczanelerde Muvazaa Durum Analizi, Sağlık Bakanlığı, Ankara ve Yayın Tarihi” şeklinde olmalıdır.

EDİTÖRLER

Dr. Hakkı GÜRSÖZ

Uzm. Ecz. Fatma BEKÂR

ÇALIŞMA EKİBİ

Uzm. Ecz. Meltem ATALAR IŞIK

Uzm. Ecz. Esra ÖVEZ TOY

Uzm. Ecz. Eda AYDIN GÜLDÜR

Ecz. Murat KARAKURT

Ecz. Fatma GÜNEYLER

Biyoist. Uzm. M. Mutlu DAŞDAĞ

YAYIN KURULU

Dr. Ali ALKAN

Eray KAPLAN

Sağlık Uzm. Oğuzhan KOYUNCU

Selin ERGÜR AYAN

Bu raporun tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilse bile hiçbir şekilde basılı ya da elektronik ortamda izin alınmadan kullanılamaz.

Açıklama

Bu rapor; 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun, 2010/47 sayılı Genelge ve 6197 sayılı Kanun’a dayanılarak hazırlanan 12.04.2014 tarihli ve 28970 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik, doğrultusunda, 2010-2015 yılları arasında il sağlık müdürlüğü ve eczacı odası tarafından muvazaa konusunda mutabakata varılamayarak nihaî değerlendirmenin yapılması amacıyla Kurumumuza gönderilen dosyalarla ilgili verilerin incelenmesi ve değerlendirilmesi sonucunda hazırlanmıştır.

Bu rapor, muvazaa konusunda yapılan ilk analiz çalışması olma özelliğini taşımaktadır. Bakanlığımızın muvazaa ile etkin mücadele politikası doğrultusunda muvazaa araştırmasında yol gösterici olması ve muvazaa ile mücadelede rol alan tüm paydaşlarda farkındalık yaratılarak aktif rol almasının sağlanması hedeflenmiş olup; takip eden yıllar için de veri analizi çalışmaları sürdürülecektir.

İçindekiler

ÖNSÖZ.....	3
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	9
1.GİRİŞ	10
1.1. Eczacının Görevleri ve Halk Sağlığındaki Önemi	10
1.2.Amaç.....	11
1.3.Eczacılık Alanında Muvazaa	12
1.4.Muvazaa Değerlendirme Süreci	12
1.5.Muvazaa ile İlgili Hukuki Durum ve Cezai Müeyyideler	14
2. GEREÇ ve YÖNTEM	14
3. BULGULAR	15
3.1.Muvazaa Dosyalarının Başvuru Sebeplerine Göre Dağılımı	15
3.2.Muvazaa Dosyalarının Komisyonunda Alınan Kararlara Göre Dağılımı	16
3.3.Muvazaa Değerlendirme Dosyalarının Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı	19
3.4.Muvazaa Dosyalarında Başvuru Sahibi Eczacıların Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı ...	21
4.TARTIŞMA	23
5.SONUÇ VE ÖNERİLER	25
6. REFERANSLAR	27

ŞEKİLLER DİZİNİ

- Şekil 1:** Muvazaa Değerlendirme Komisyonu'nda değerlendirilen dosyaların başvuru sebeplerine göre dağılımı
- Şekil 2(a):** Muvazaa Değerlendirme Komisyonu'nda değerlendirilen dosyaların kararlara göre dağılımı
- Şekil 2(b):** Kuruma ulaşan dosyaların ve alınan kararların yıllara göre dağılımı
- Şekil 3(a):** Muvazaa Değerlendirme Komisyonu'nda değerlendirilmek üzere Kuruma ulaşan dosyaların gönderildiği coğrafi bölgelere göre dağılımı
- Şekil 3(b):** Coğrafi bölgelere göre Muvazaa Değerlendirme Komisyonu'na gelen dosya ve muvazaalı olduğu yönünde karar verilen dosya sayıları
- Şekil 4(a):** Muvazaa Değerlendirme Komisyonu'nda değerlendirilen dosyaların başvuru sahibi eczacıların yaş aralıklarına göre dosya sayısı bazında dağılımı
- Şekil 4(b):** Muvazaa Değerlendirme Komisyonu'nda değerlendirilen dosyaların başvuru sahibi eczacıların yaş aralıklarına göre yüzde dağılımı
- Şekil 4(c):** Muvazaa Değerlendirme Komisyonu'nda muvazaalı olduğu yönünde karar verilen dosyaların başvuru sahibi eczacıların yaş aralıklarına göre yüzde dağılımı

1.GİRİŞ

1.1. Eczacının Görevleri ve Halk Sağlığındaki Önemi

Eczacının görevleri güncel mevzuat doğrultusunda aşağıdaki şekilde genişletilmiştir;

- Hastanın ilaçları, ilaçların uygulanmasında kullanılan araçları, tıbbi cihaz ve malzemeleri güvenli ve etkin bir şekilde kullanabilmesine yardımcı olmak, bunlar hakkında yeterli bilgi ve kavrayışa sahip olmasını sağlamak,
- Beşeri tıbbi ürünlerin güvenli şekilde kullanımlarının sağlanması için advers etkilerin sistematik bir şekilde izlenmesi, bu hususta bilgi toplanması, kayıt altına alınması, değerlendirilmesi, arşivlenmesi, taraflar arasında irtibat kurulması ve beşeri tıbbi ürünlerin yol açabileceği zararın en alt düzeye indirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması hususlarında farmakovijilans çalışmalarının yürütülmesinde mevzuatın öngördüğü görevleri yerine getirmek,
- İlaç sunumunun hatasız, reçete edilme amacına uygun, hastanın gereksinimleri ile uyumlu ve güvenli olmasını sağlamak,
- İnsan sağlığında kullanılan tüm ürünlerin kişinin gereksinimlerine uygun, güvenli ve akılcı bir şekilde tedarikini sağlamak ve bu konuda danışmanlık hizmeti vermek,
- İlaçların kullanımı, saklanması ve imhası ile ilgili potansiyel zararlılık risklerine karşı hasta, toplum ve çevre bilinci oluşturulmasını sağlamak ve sorunların çözümünde aktif görev almak,
- İlgili mevzuat çerçevesinde geçerli mesleki ve etik davranışları sergilemek, hastanın veya faydalanıcının özel yaşam ve mahremiyetini korumak, akılcı ilaç kullanımını sağlayarak bireyin sağlıklı olma hâlini ve yaşam kalitesini artırmaya çalışmaktır.

Eczacılık mesleği; ilaç etkileşimleri, uyumsuzluk ve kontrendikasyonları, yan etkileri, doz ve ilaçların uygun koşullarda muhafazası konuları ile ilgili olarak hekimlere ve hastalara bilgi ve danışmanlık hizmeti vermek gibi sorumlulukları ile toplum sağlığının korunması ve iyileştirilmesine yönelik kilit önem taşımaktadır.

Eczacının, toplumun sağlık konusunda danışmanlık hizmeti almak üzere ilk ve en kolay ulaşabildiği sağlık danışmanı olması nedeniyle eczacılık hizmetinin hasta veya yararlanıcıya doğru şekilde sunulması büyük öneme sahiptir.

Bu nedenle İyi Eczacılık Uygulamaları Kılavuzu'nda yer alan;

- “Eczacı mesleğini ancak kendisi uygulayabilir.”,
- “Hasta ile ilgili bire bir eczacılık hizmeti konusunda başka kimselere yetki vermemelidir.”,
- “Eczanelerde, hasta/hasta yakınına eczacılık hizmetinin eczacı tarafından sunulması gereklidir.” şeklinde ifadelerle de eczacılık mesleğinin şahsen ifa edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu sayede eczacılık mesleği ile ilgili olmayan, yetkisiz ve bilgisiz kişilerin bir sağlık kuruluşu olan eczanelere müdahil olması engellenerek, hastaların veya yararlanıcıların sağlığını tehlikeye atabilecek, sonradan telafisi mümkün olmayan durumlara yol açılmasının önlenmesi amaçlanmaktadır.

Halk sağlığının korunması, eczacılık hizmetinin hastalara veya yararlanıcılara yetkisiz ve bilgisiz kişilerce sunulmasının önlenmesi amacıyla Bakanlığımız tarafından, muvazaalı eczane açılması ve işletilmesini önlemeye yönelik olarak 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun, 12.04.2014 tarihli 28970 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik ve 14.03.2016 tarihli 2164337 sayılı Bakanlık Olur’una istinaden yürürlüğe giren Muvazaa Değerlendirme Komisyonlarının Teşekkülü ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge hükümleri doğrultusunda iş ve işlemler sürdürülmektedir.

1.2.Amaç

Çalışma kapsamında; dosya üzerinde muvazaa kanaati konusunda il sağlık müdürlükleri ile eczacı odaları arasında mutabakat sağlanamadığı için Kuruma iletilen ve Kurum Muvazaa Değerlendirme Komisyonu’nda 2010-2015 yılları arasında değerlendirilen dosyalar incelenmiştir.

“Muvazaalı eczane açılmasının ve işletilmesinin önlenmesi” temel amacına yönelik olarak muvazaalı eczane açma girişiminde bulunanlar bakımından hangi durumların riski artırdığının tespit edilmesi ve risk faktörlerine yönelik farkındalığın artırılması amacıyla yapılacak düzenlemeler için alt yapı çalışması oluşturulması hedeflenmiş, bu doğrultuda

muvaazaalı eczanelerin tespiti ile bu yöndeki girişimlerin engellenmesi ve muvaazaalı eczanelerin faaliyetlerinin durdurulmasının taşıdığı büyük önem bir kez daha vurgulanmak istenmiştir.

1.3.Eczacılık Alanında Muvazaa

Eczacılık alanında muvazaa, eczacının sahip ve mesul müdürü olarak görüldüğü eczaneyi fiili olarak görevi başında bulunsun veya bulunmasın, gizli veya açık, yazılı veya sözlü anlaşmalarla ortak veya bireysel olarak bir başkasının işletmesi faaliyetini ve benzeri tüm faaliyetleri ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile muvazaa, eczacılık diplomasının eczacı dışındaki kişilerce bir bedel karşılığında kullanılarak yasal olmayan şekilde eczacılık faaliyeti icra edilmesi olarak tanımlanmaktadır.

6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'un 5 inci maddesinde serbest eczanelerin, eczacılık yapma hakkını haiz bir eczacının sahip ve mesul müdürlüğünde il sağlık müdürlüğünce düzenlenmiş ve valilikçe onaylanmış bir ruhsatname ile açılacağı açıkça belirtilmiş, eczanenin sahibinin ve mesul müdürünün eczacı olması gerektiği hükme bağlanmıştır. Bu hüküm göz önünde bulundurulduğunda eczanenin, sahip ve mesul müdür olan eczacı dışında diğer kişi ya da kişilerce bireysel olarak veya bu kişilerle ortak olarak işletilmesi Kanun'a karşı hile niteliği taşıyan bir işlemdir.

Netice itibariyle hem yasal hem de etik olmayan bu durumun gerçekleşmesi halk sağlığını tehdit etmekte ve eczacılık mesleği açısından telafisi mümkün olmayan etik bozulmalara neden olmaktadır.

1.4.Muvazaa Değerlendirme Süreci

12.04.2014 tarihli ve 28970 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmeliğin "Muvazaa değerlendirmesi" başlıklı 11 inci maddesi "Eczacının başvurusunun il sağlık müdürlüğünce ilgili eczacı odasına tebliğinden itibaren on beş iş günü içerisinde bölge eczacı odası yetkililerince hazırlanan muvazaa değerlendirme raporu, somut bilgi ve belgelerle birlikte il sağlık müdürlüğüne verilir. İl sağlık müdürlüğü yetkililerince muvazaa konusunda oda raporunun verildiği veya belirtilen sürenin dolduğu tarihten itibaren on beş iş günü içerisinde karar verilir. Bölge eczacı odasının verdiği rapor ile il sağlık müdürlüğünün görüşlerinin birbiri ile örtüşmediği durumlarda muvazaa konusu, il sağlık müdürünün başkanlığında, il sağlık müdürlüğü ve eczacı odası tarafından

görevlendirilen yetkililerden oluşan Muvazaa Değerlendirme Komisyonu tarafından değerlendirilir. Bu Komisyonca muvazaa konusunda mutabakata varılamaması durumunda, dosya belgeleriyle birlikte ivedilikle Kuruma gönderilir. Türk Eczacıları Birliğinin uygun göreceği temsilcilerin de yer alacağı bir komisyon tarafından değerlendirme yapılır. Kurumca verilecek nihai karar il sağlık müdürlüğüne bildirilir. Komisyonların teşekkülü ile çalışma usûl ve esasları Kurum tarafından belirlenir.” hükmündedir.

Bu doğrultuda ilgili eczacı odası ile il sağlık müdürlüğü arasında muvazaa konusunda mutabakata varılamaması durumunda, dosya Kuruma gönderilmektedir.

Kurum tarafından dosya incelenerek değerlendirme yapılabilecek yeterlilikte bulunduğu anlaşıldığını takiben Kurum Muvazaa Değerlendirme Komisyonu’na dair toplantı yeri ile tarihi belirlenmekte ve il sağlık müdürlüğü ile Türk Eczacıları Birliği’ne bildirilmektedir. İl sağlık müdürlüğünce toplantı yeri ve tarihi muvazaa dosyasında adı geçen eczacıya, Türk Eczacılar Birliğince ise toplantıya katılacak eczacı odası temsilcisine duyurulmaktadır.

Kurumca belirlenen yer ve tarihte Kurum Muvazaa Değerlendirme Komisyonu, İlaç ve Eczacılık Başkan Yardımcısının veya Eczaneler Dairesi Başkanının başkanlığında, Eczaneler Daire Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği yetkilileri ve Türk Eczacılar Birliği temsilcilerinin katılımıyla toplanmaktadır. Toplantıda komisyonda değerlendirilmekte olan muvazaa dosyası hakkında ilgili eczacı odası temsilcisi ve muvazaa dosyasında adı geçen eczacı - 2015 yılından itibaren de il sağlık müdürlüğünde muvazaa araştırmasında görevli yetkililer de - dinlenmekte, beyanlar tutanak altına alınmaktadır. Tarafların beyanları ve dosya bilgilerinden hareketle Komisyonca değerlendirme yapılarak Kurumca aynı gün içinde karar verilmektedir. Yetkililerin veya eczacının usulüne uygun olarak yapılan tebligata rağmen Komisyona katılmaması durumunda, diğer katılanlar dinlenerek dosya içeriğine göre katılmayan tarafın yokluğunda değerlendirme yapılabilmektedir.

Alınan karar Kurumca il sağlık müdürlüğüne, il sağlık müdürlüğünce de ilgili eczacı odasına bildirilmektedir.

Muvazaa olduğu yönünde karar alınması hâlinde eczane ruhsatnamesi düzenlenmez. Muvazaa olmadığı yönünde karar alınması hâlinde Yönetmelik hükümleri doğrultusunda diğer gereklilikler yerine getirilmiş ise il sağlık müdürlüğü tarafından eczane ruhsatnamesi düzenlenmektedir.

1.5.Muvazaa ile İlgili Hukuki Durum ve Cezai Müeyyideler

6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'un 6 ncı maddesinde “Muvazaalı olarak eczane açıldığının tespiti hâlinde, ruhsatname iptal edilir ve eczacı beş yıl süreyle eczane açamaz. Muvazaanın eczacılar arasında yapılmış olması hâlinde, eczane açma yasağı hepsi hakkında uygulanır.” hükmü ile muvazaalı olarak eczane açıldığının tespiti hâlinde, ruhsatnamenin iptal edileceği ve eczacının beş yıl süreyle eczane açamayacağı belirtilmektedir.

Öte yandan, 6643 sayılı Türk Eczacıları Birliği Kanunu’nun 20 nci maddesinin (a) bendinde “...meslek mensupları ile başka şahıslar arasında gizli anlaşmalar yapılmasına ve muvazaa yolu ile müesseseler kurulmasına mâni olmak” Eczacı Odaları İdare Heyeti’nin vazifeleri arasında zikredilmekte; 27.07.1968 tarihli ve 12961 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanan Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü’nün 11 inci maddesinde eczacıların tıp mensubu olan veya olmayan kişilerle açık veya gizli anlaşma yaparak eczane veya ecza dolabı açamayacakları ifade edilmektedir.

Ayrıca çalışma verilerinin alındığı süreçte geçerli olan 01.02.2012 tarihli Sosyal Güvenlik Kurumu Kapsamındaki Kişilerin Türk Eczacıları Birliği Üyesi Eczanelerden İlaç Teminine İlişkin Protokolün 5.3.12’nci maddesi “Eczanenin muvazaalı olarak faaliyet gösterdiğine ilişkin bulguların tespit edilmesi halinde durum ivedilikle İl Sağlık Müdürlüğüne ve Türk Eczacıları Birliği’ne bildirilir. Kurum gerekli incelemeleri yapar. Bu süreç içerisinde Sağlık Müdürlüğünden ve/veya Türk Eczacıları Birliği’nden eczanenin muvazaalı olduğuna dair bilgi/karar gelmesi halinde sözleşme feshedilir. Eczanenin muvazaalı olarak işletildiğinin tespiti halinde sözleşme tarihinden itibaren Kurumca eczaneye yapılan tüm ödemeler geri alınır. Sağlık Bakanlığı tarafından muvazaalı eczane işletmesi nedeni ile ruhsatnamesi iptal edilmiş eczacı ile 5 (beş) yıl süre ile sözleşme yapılmaz. Kurumca eczanelerde yapılan denetimlerde eczacının mazeretsiz olarak eczanede bulunmadığının 3 (üç) kere tespiti halinde durum İl Sağlık Müdürlüğüne bildirilir. İl Sağlık Müdürlüğünden eczanenin muvazaalı olduğuna dair bilgi/karar gelmesi halinde söz konusu karara göre işlem yapılır.” hükmündedir.

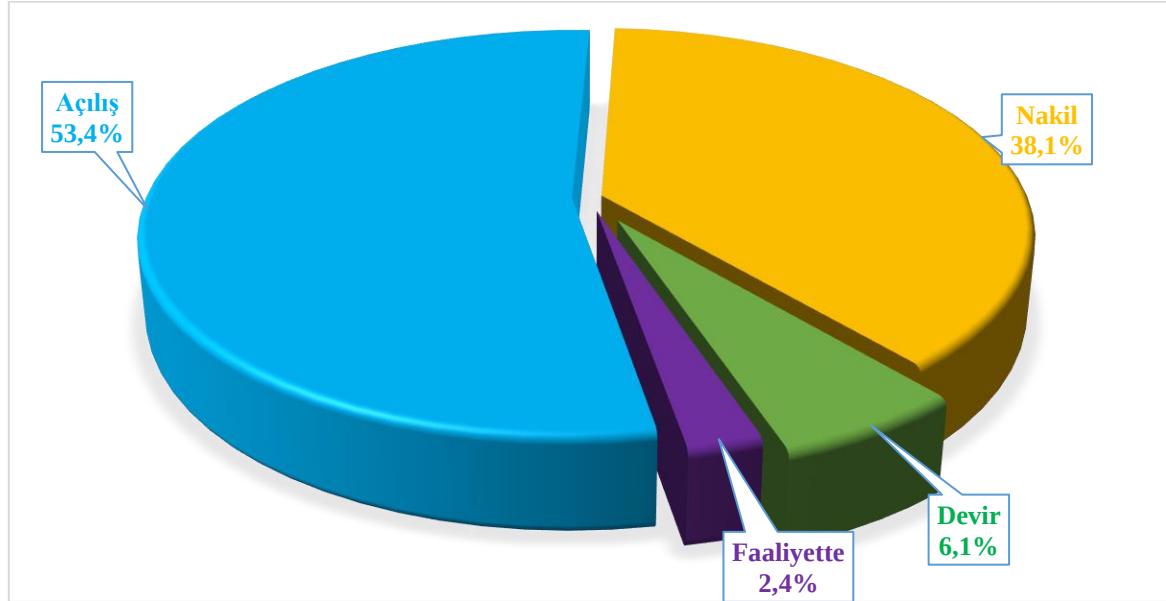
2. GEREÇ ve YÖNTEM

Verilerin hazırlanma ve değerlendirilmesi aşamalarında 2010-2015 yılları arasında Kurumumuza muvazaa değerlendirmesi için ulaşan dosyalara ilişkin kayıtlar kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1.Muvazaa Dosyalarının Başvuru Sebeplerine Göre Dağılımı

23.06.2010 tarihli ve 2010/47 sayılı Genelge'nin yayımlanmasının ardından; 2010-2015 yılları arasındaki yaklaşık beş yıllık süreçte muvazaa değerlendirmesi yapılmak üzere Kurum Muvazaa Değerlendirme Komisyonu 45 kez toplanmış ve bu komisyonlarda toplam 247 dosya değerlendirilmiştir.



Şekil 1: Muvazaa Değerlendirme Komisyonu'nda değerlendirilen dosyaların başvuru sebeplerine göre dağılımı

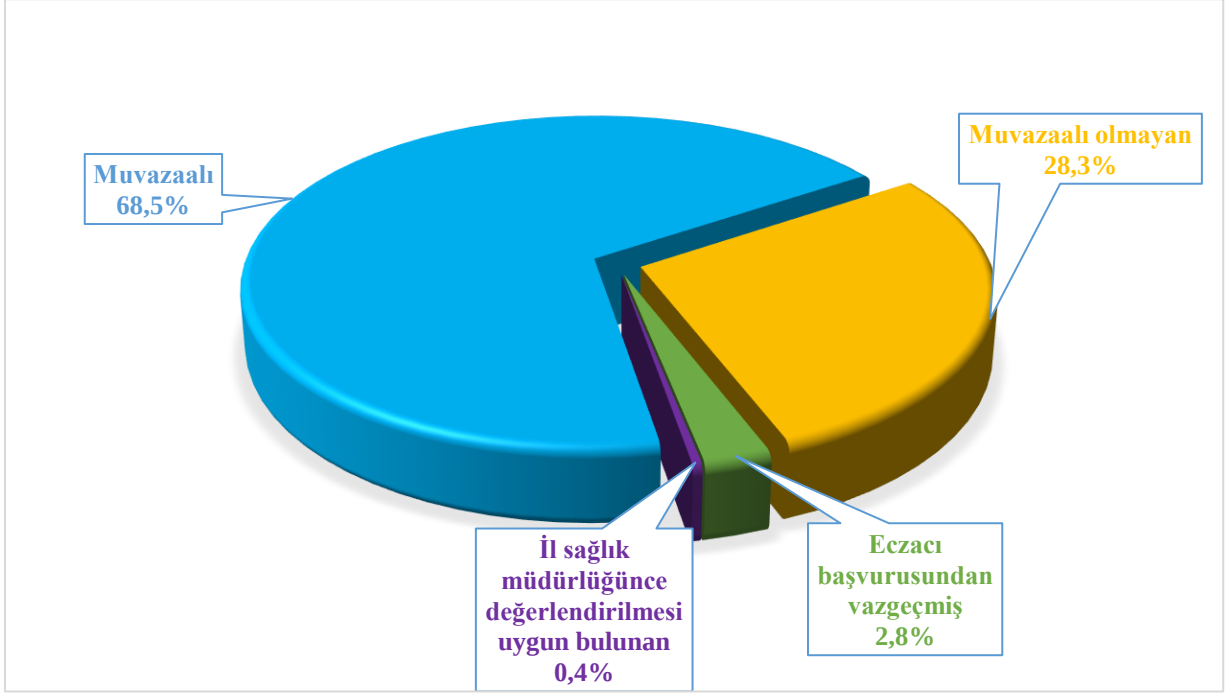
Değerlendirilen 247 dosyadan 132'si yeni eczane açılışı, 94'ü mevcut eczanenin nakledilmesi, 15'i ise mevcut eczanenin devredilmesi için yapılan başvurular olup 6'sı ise faaliyetteki eczanelere ilişkin yapılan muvazaa değerlendirmesidir. 6 eczacının birden fazla kez muvazaalı eczane açma girişiminde bulunduğu tespit edilmiş ve ilgili dosyası Kurum muvazaa değerlendirme komisyonunca değerlendirilmiştir.

Bu veriler ışığında Kuruma ulaşan muvazaa dosyalarının çoğunluğunun açılış başvurusu olduğu anlaşılmaktadır.

Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik'te 23.08.2014 tarihinde yapılan değişiklik ile 11 inci maddeye "Faaliyette olan eczanelerle ilgili muvazaa şüphesi bulunması halinde de muvazaa değerlendirmesi Yönetmelik hükümleri ve Kurumca belirlenecek usûl ve esaslar doğrultusunda yapılır." hükmü eklenmiştir. Bu doğrultuda faaliyetteki eczanelere ilişkin

dosyalar 2015 yılından itibaren Kuruma ulaşmaya başlamış olup sayının dikkate değer azlığı bu durumdan kaynaklanmaktadır.

3.2.Muvazaa Dosyalarının Komisyonunda Alınan Kararlara Göre Dağılımı



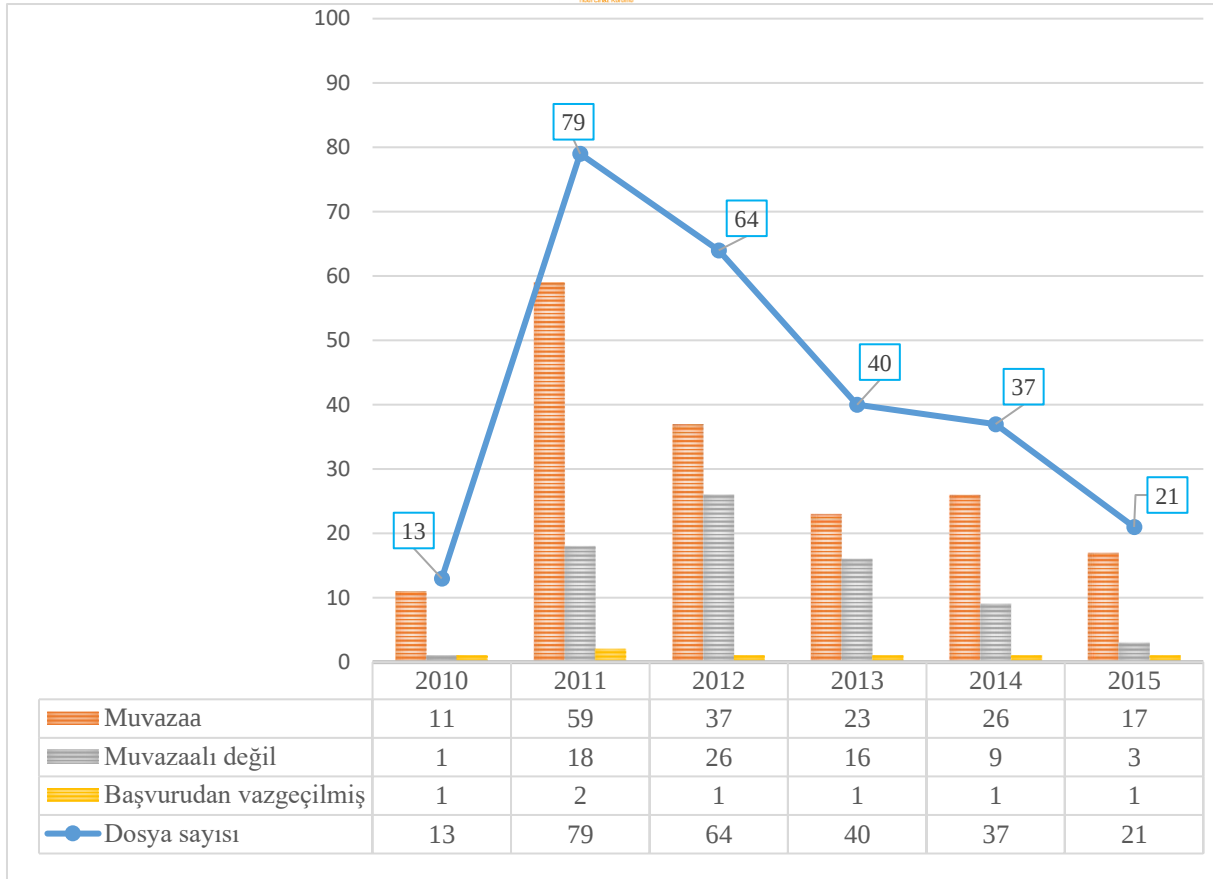
Şekil 2(a): Muvazaa Değerlendirme Komisyonu’nda değerlendirilen dosyaların kararlara göre dağılımı

Değerlendirilen dosyalardan 174’ü ile ilgili olarak muvazaalı olduğu, 72’si ile ilgili olarak muvazaalı olmadığı kanaatine varılmıştır.

Eczacının başvurusundan vazgeçtiğine dair dilekçesine istinaden dosyalardan 7’si hakkında muvazaa değerlendirmesi yapılmamıştır.

Kuruma eczane devri başvurusu nedeniyle gönderilen dosyalardan 1’i, öncelikle eczanenin devir edecek eczacı bakımından muvazaalı olup olmadığının incelenmesi için il sağlık müdürlüğüne sevk edilmiştir.

Bu veriler ışığında değerlendirildiğinde; Kuruma ulaşan dosyaların büyük bir kısmının güçlü muvazaa şüphesi ile gönderildiği, bununla birlikte il sağlık müdürlüklerince karar alınması konusunda bazı çekincelerin bulunduğu görülmektedir.



Şekil 2(b): Kuruma ulaşan dosyaların ve alınan kararların yıllara göre dağılımı

Muvazaa değerlendirmesi için Kurumumuza ulaşan dosyalardan;

% 5,22'si 2010 yılında,

% 31,20'u 2011 yılında,

% 25,30'si 2012 yılında,

% 15,44'i 2013 yılında,

% 14,57'si 2014 yılında

% 8,27'si 2015 yılında ulaşmıştır.

Kuruma en çok muvazaa dosyasının ulaştığı yılın 2011 yılı olduğu görülmektedir. 23.06.2010 tarihli ve 2010/47 sayılı Genelge'nin yayımlanmasını takiben il sağlık müdürlüğü ile eczacı odası tarafından muvazaalı olup olmadığı konusunda mutabakata varılamayan dosyaların Kuruma gönderilmesi yolunun açılması ile 2011 yılında Kuruma ulaşan dosya sayısının arttığı sonucuna ulaşılmaktadır.

2010 yılında Kurumumuza ulaşan 13 dosyadan 11'i hakkında muvazaalı olduğu, 1'i hakkında muvazaalı olmadığı yönünde karar verilmiş, 1'inde ise eczacı başvurusundan vazgeçmiştir.

2011 yılında Kurumumuza ulaşan 79 dosyadan 60'ının muvazaalı olduğu, 17'sinin muvazaalı olmadığı yönünde karar verilmiş, 2'sinde ise eczacı başvurusundan vazgeçmiştir.

2012 yılında dosyaların Kurumumuza ulaşan 64 dosyadan 37'sinin muvazaalı olduğu, 26'sının muvazaalı olmadığı yönünde karar verilmiş, 1'inde ise eczacı başvurusundan vazgeçmiştir.

2013 yılında Kurumumuza ulaşan 40 dosyadan 23'ünün muvazaalı olduğu, 16'sının muvazaalı olmadığı yönünde karar verilmiş, 1'inde ise eczacı başvurusundan vazgeçmiştir.

2014 yılında Kurumumuza ulaşan 37 dosyadan 26'sının muvazaalı olduğu, 9'unun muvazaalı olmadığı, 1'inde ise devir alınacak mevcut eczanenin muvazaalı olup olmadığının incelenmesi için ilgili sağlık müdürlüğüne iade edilmesine karar verilmiş, 1'inde eczacı başvurusundan vazgeçmiştir.

2015 yılında Kurumumuza ulaşan 21 dosyadan 17'sinin muvazaalı olduğu, 3'ünün muvazaalı olmadığı yönünde karar verilmiş, 1'inde ise eczacı başvurusundan vazgeçmiştir.

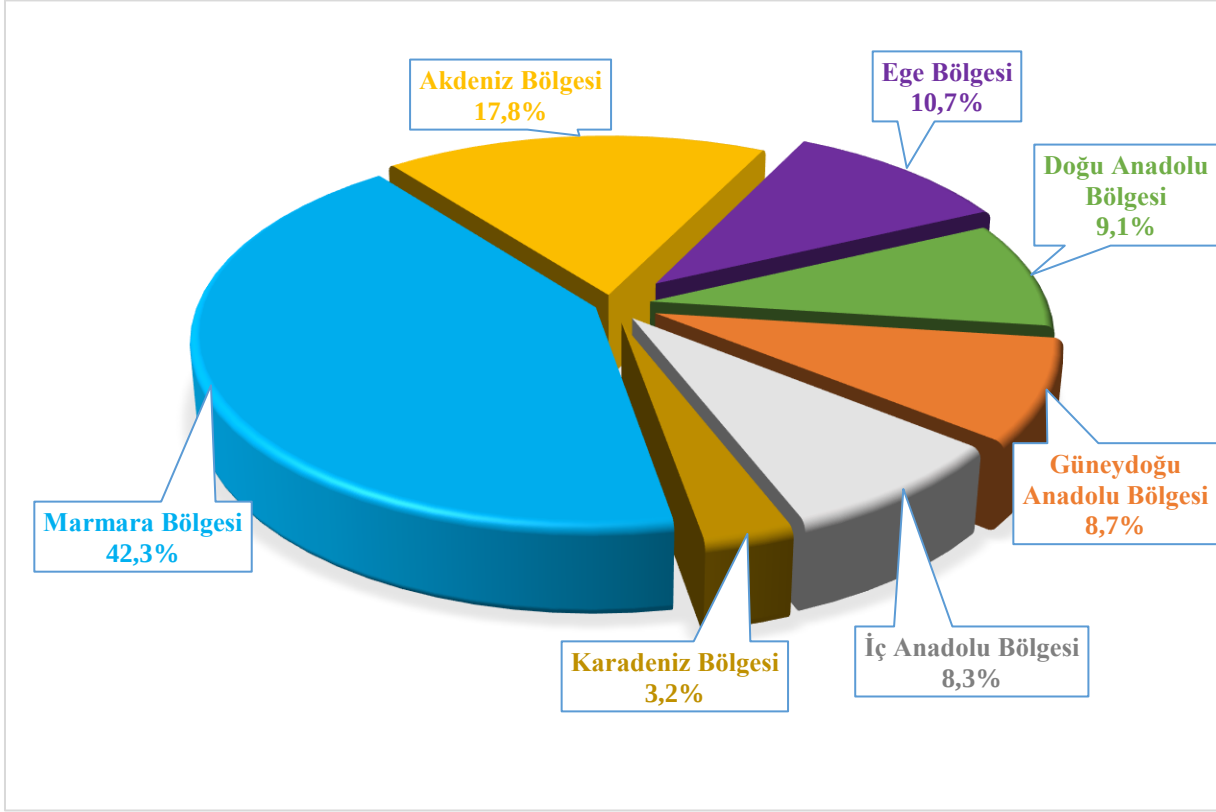
23.06.2010 tarihli ve 2010/47 sayılı Genelge'nin yayımlanmasını takiben 2011 yılında Kurumumuza ulaşan dosyalarda hızlı bir artış meydana geldiği, bu artışın 2012 yılında da mevcut durumunu koruduğu, 2013 yılında ise dosya sayısında azalma meydana geldiği görülmektedir. 2011 yılından itibaren Kuruma ulaşan dosya sayısının her geçen yıl azalması, 23.06.2010 tarihli ve 2010/47 sayılı Genelge'nin muvazaalı eczane açılışı ile mücadele konusunda etkili olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

31.05.2012 tarihli ve 28309 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6308 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun ile Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 3'üncü maddesi ile 6197 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesine muvazaalı olarak eczane açıldığının tespiti hâlinde, ruhsatnamenin iptal edileceği, eczacının beş yıl süreyle eczane açamayacağı, muvazaanın eczacılar arasında yapılmış olması hâlinde, eczane açma yasağının hepsi hakkında uygulanacağı hükmü eklenmiştir.

6197 sayılı Kanun'a eklenen cezai müeyyidenin 2013 yılı muvazaa dosyalarının sayısındaki azalmada etkili olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca incelenen muvazaa dosyalarının Kuruma ulaşmasının ardından bazı eczacıların başvurularından vazgeçmeleri, muvazaa komisyonunun caydırıcılığına da işaret etmektedir.

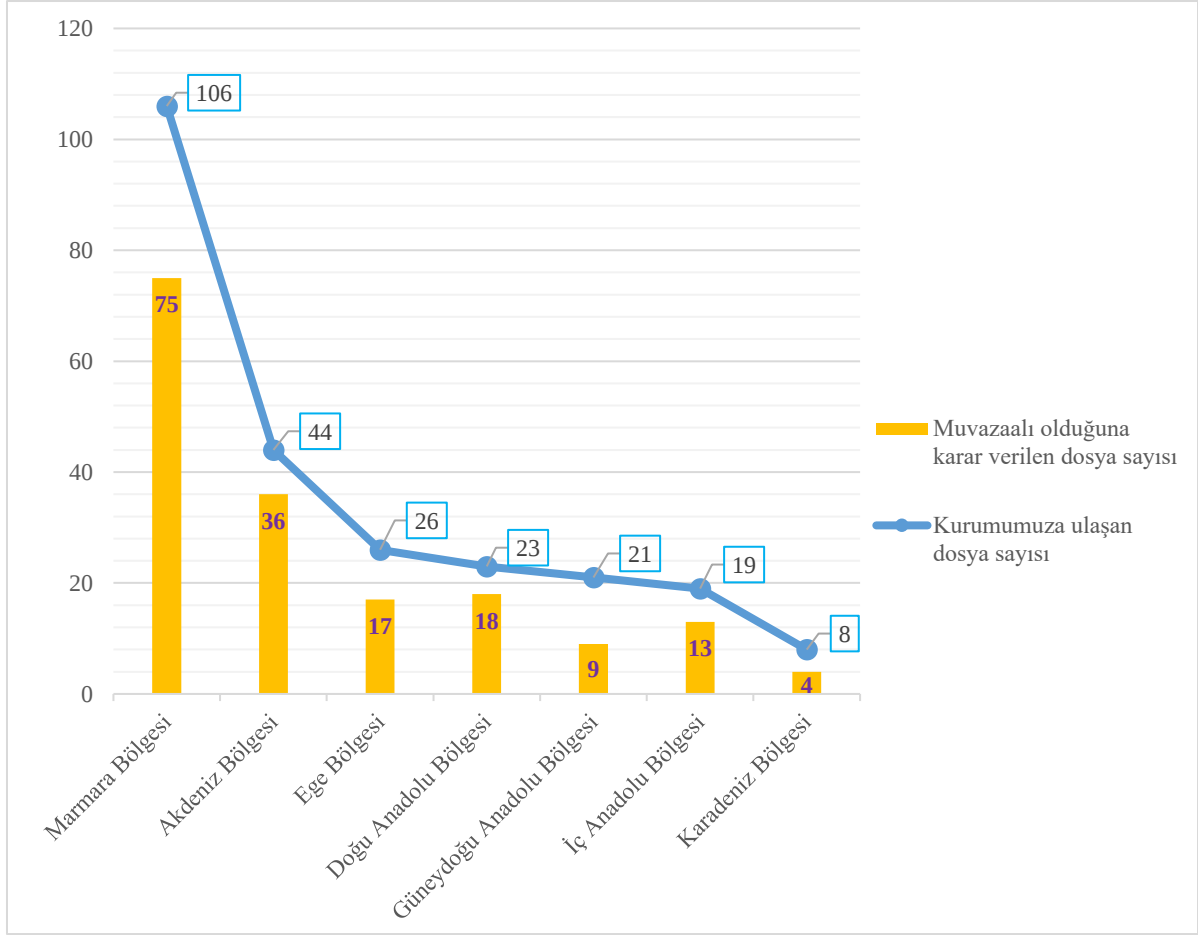
3.3.Muvazaa Değerlendirme Dosyalarının Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı



Şekil 3(a): Muvazaa Değerlendirme Komisyonu'nda değerlendirilmek üzere Kuruma ulaşan dosyaların gönderildiği coğrafi bölgelere göre dağılımı

Kurumumuza ulaşan dosyalardan;

- ✓ 107 dosya Marmara Bölgesi,
- ✓ 45 dosya Akdeniz Bölgesi,
- ✓ 27 dosya Ege Bölgesi,
- ✓ 24 dosya Doğu Anadolu Bölgesi,
- ✓ 22 dosya Güneydoğu Anadolu Bölgesi,
- ✓ 21 dosya İç Anadolu Bölgesi,
- ✓ 8 dosya ise Karadeniz Bölgesi'ne aittir.



Şekil 3(b): Coğrafi bölgelere göre Muvazaa Değerlendirme Komisyonu'na gelen dosya ve muvazaalı olduğu yönünde karar verilen dosya sayıları

Kuruma;

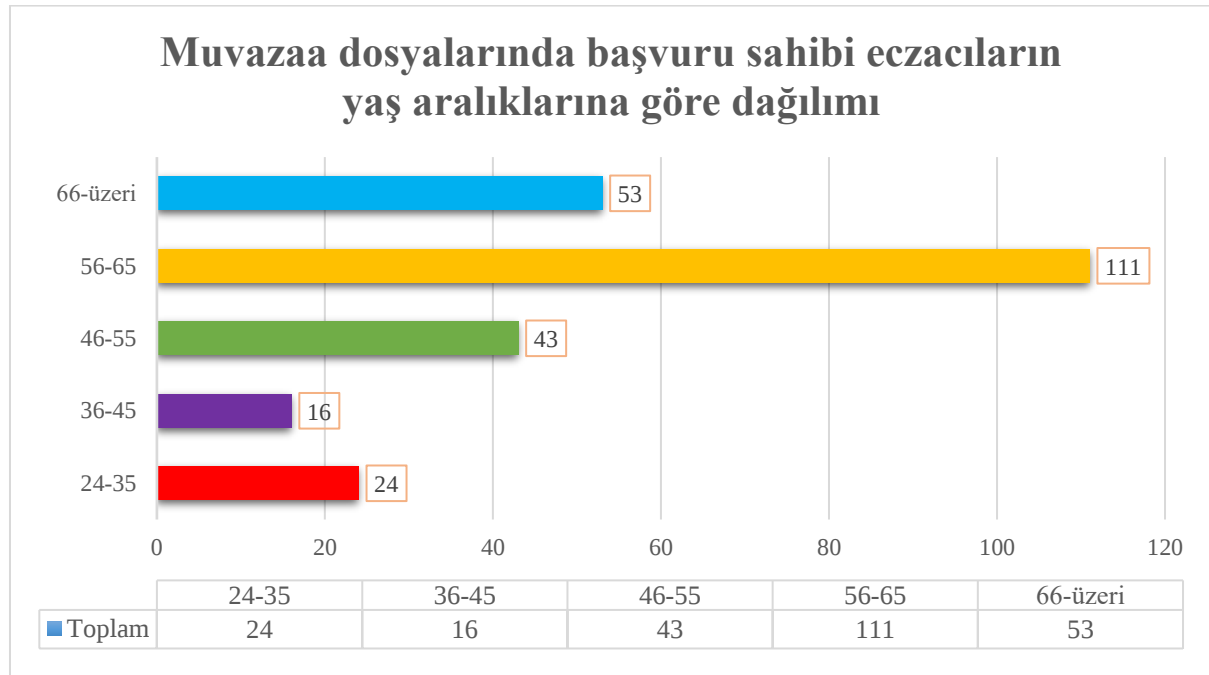
- ✓ Marmara Bölgesi'nden gönderilen dosyaların %70,75'inin muvazaalı olduğu;
- ✓ Akdeniz Bölgesi'nden gönderilen dosyaların %81,82'sinin muvazaalı olduğu;
- ✓ Ege Bölgesi'nden gönderilen dosyaların %65,38'inin muvazaalı olduğu;
- ✓ Doğu Anadolu Bölgesi'nden gönderilen dosyaların %78,26'sının muvazaalı olduğu;
- ✓ Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden gönderilen dosyaların %42,86'sının muvazaalı olduğu;
- ✓ İç Anadolu Bölgesi'nden gönderilen dosyaların %68,42'sinin muvazaalı olduğu;
- ✓ Karadeniz Bölgesi'nden gönderilen dosyaların %50'sinin muvazaalı olduğu yönünde karar alınmıştır.

Bu veriler ışığında Kuruma muvazaa şüphesi ile gönderilen dosyaların ortalama % 69,64'ünün muvazaalı olduğu yönünde karar alındığı görülmektedir. Bu sonuç Kuruma

gönderilen dosyalarda güçlü muvazaa şüphesi bulunduğunu, dosyalara ilişkin olarak il sağlık müdürlükleri ve eczacı odaları tarafından daha detaylı incelemeler yapılması halinde, Kuruma gönderilmesine ihtiyaç duyulmaksızın haklarında karar alınabileceğini göstermektedir.

Muvazaalı olduğu yönünde karar verilen 172 dosyadan 100'ü açılış, 59'u nakil, 8'i devir başvurusu, 5'i faaliyetteki eczanelerin muvazaa değerlendirmesine dair dosyalardır.

3.4.Muvazaa Dosyalarında Başvuru Sahibi Eczacıların Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı



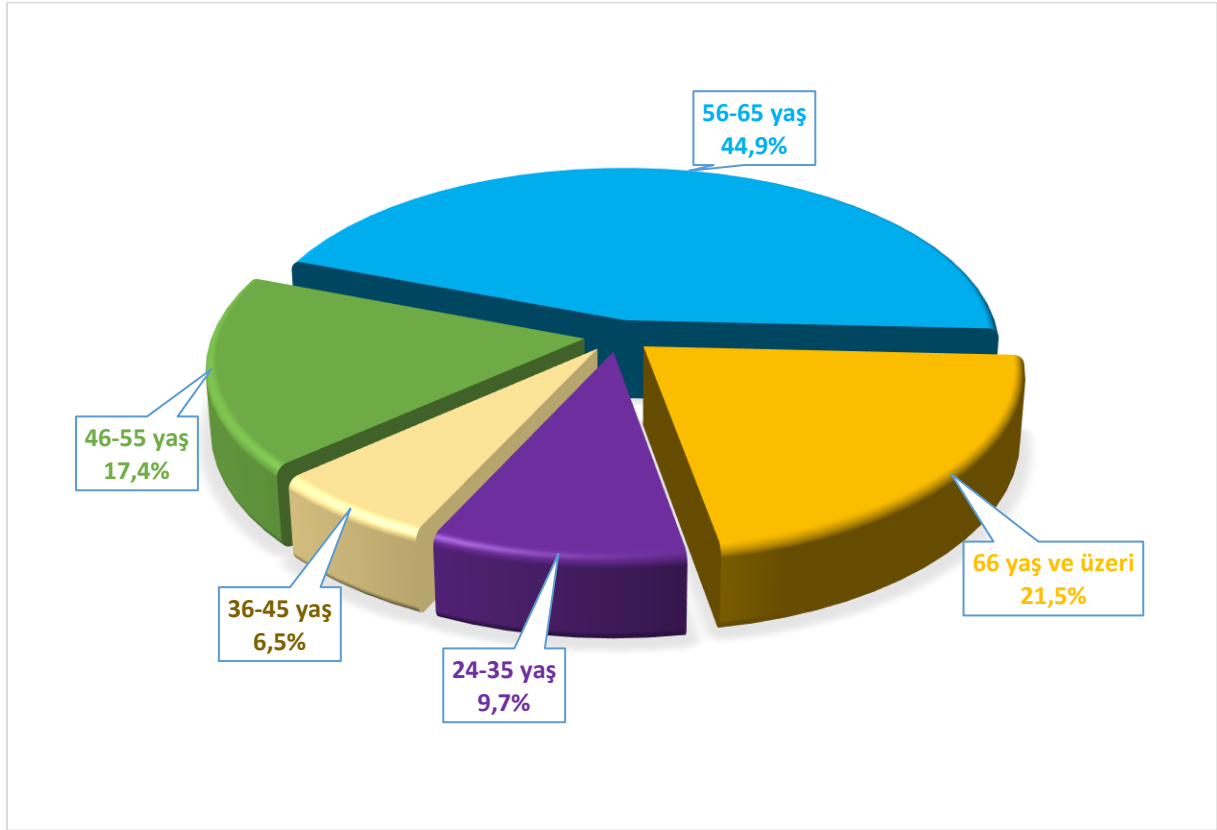
Şekil 4(a): Muvazaa Değerlendirme Komisyonu'nda değerlendirilen dosyaların başvuru sahibi eczacıların yaş aralıklarına göre dosya sayısı bazında dağılımı

Kurumda değerlendirilen muvazaa dosyalarında başvuru sahibi eczacılardan;

- ✓ 24 eczacı 24-35 yaş aralığında,
- ✓ 16 eczacı 36-45 yaş aralığında,
- ✓ 43 eczacı 46-55 yaş aralığında,
- ✓ 111 eczacı 56-65 yaş aralığında,
- ✓ 53 eczacı ise 66 yaş ve üzerindedir.

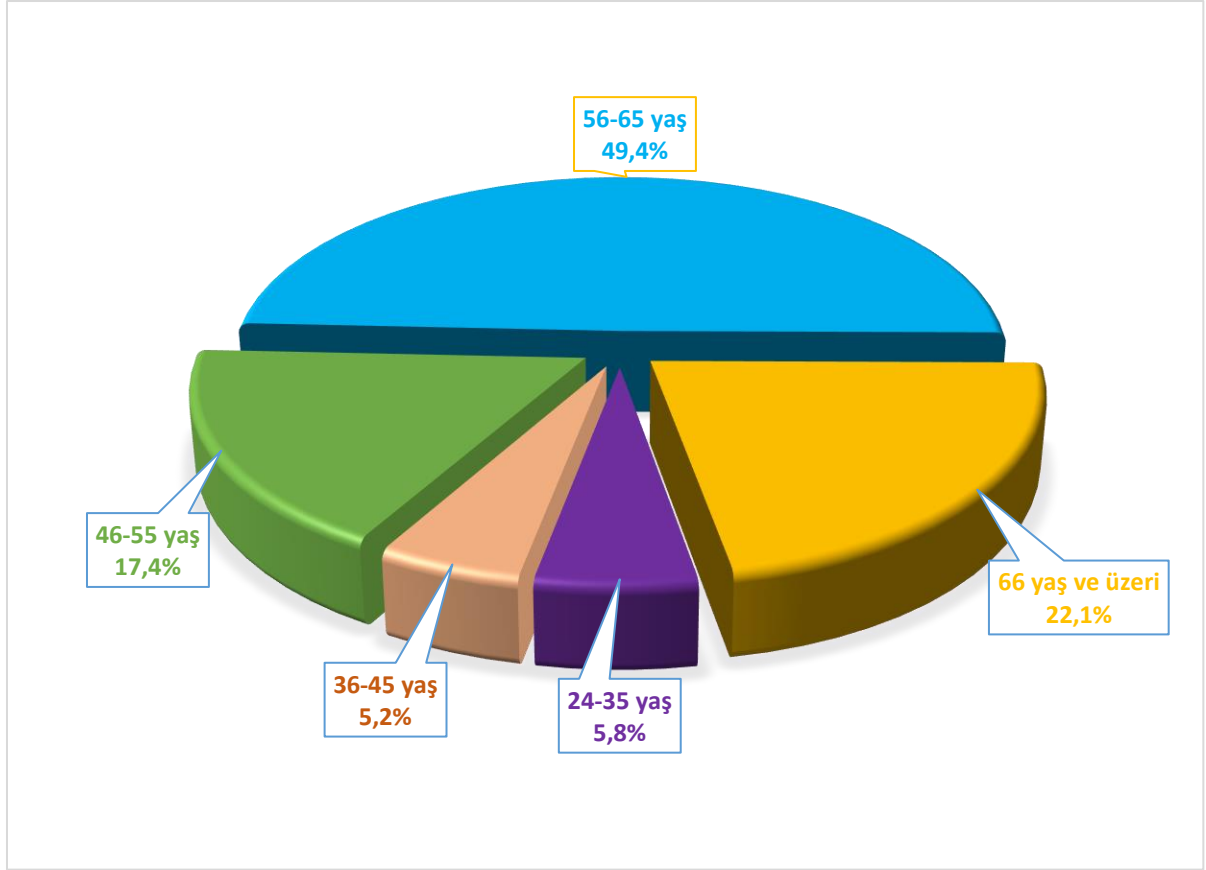
Dosyaların büyük çoğunluğunun 56 yaş ve üzeri eczacıların yaptığı başvurulardan oluştuğu görülmektedir. Bu durum, eczacıların ilerleyen yaşlarda emeklilik, sağlık durumu ve aktif çalışma isteğinin olmaması nedenleriyle muvazaalı eczane açılışına yöneldiği şeklinde

yorumlanabilir. Ayrıca muvazaalı eczane açma girişiminde bulunacak kişiler tarafından eczacının eczanede söz sahibi olmasını engellemek amacıyla da, bu yaş grubundaki eczacıların tercih edilmesi söz konusu olabilmektedir. Bu durum eczacılık hizmetinin sunumunda ve eczanenin işletilmesinde eczacının söz hakkı bulunmamasına yönelik olup yalnızca bireysel çıkarların ön planda tutularak halk sağlığının tehlikeye atıldığına işaret etmektedir.



Şekil 4(b): Muvazaa Değerlendirme Komisyonu’nda değerlendirilen dosyaların başvuru sahibi eczacıların yaş aralıklarına göre yüzde dağılımı

Kuruma ulaşan muvazaa dosyalarında başvuru sahibi eczacıların 111’i (%44,9) 56-65 yaş aralığında; 53’ü (% 21,5) 66 yaş ve üzerinde; 43’ü (%17,4) 46-55 yaş aralığında; 24’ü (%9,7) 24-35 yaş aralığında ve 16’sı (%6,5) ise 36-45 yaş aralığındadır.



Şekil 4(c): Muvazaa Değerlendirme Komisyonu’nda muvazaalı olduğu yönünde karar verilen dosyaların başvuru sahibi eczacıların yaş aralıklarına göre yüzde dağılımı

Muvazaalı olduğu yönünde karar verilen dosyaların başvuru sahiplerinin 85’i 56-65 yaş aralığında, 38’i 66 yaş ve üzerinde, 30’u 46-55 yaş aralığında, 10’u 24-35 yaş aralığında, 9’u ise 36-45 yaş aralığındadır.

4.TARTIŞMA

Kuruma değerlendirilmek üzere gönderilen 247 dosyadan %54’ünün açılış, %39’unun nakil, %7’sinin devir başvurularına, %2,43’ünün faaliyetteki eczanelere ait olduğu tespit edilmiştir. Bu veriler ışığında Kuruma ulaşan muvazaa dosyalarının çoğunluğunun açılış başvurusu olduğu görülmektedir. Faaliyetteki eczanelere ilişkin dosyalardaki sayının dikkate değer azlığı ise Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik’te yapılan değişiklik ile dosyaların, 2015 yılından itibaren Kuruma ulaşmasından kaynaklanmaktadır.

Açılış aşamasındaki eczanelere ilişkin muvazaa değerlendirilmesinde gösterilen hassasiyetin faaliyetteki eczanelerin muvazaa değerlendirmesinde de gösterilmesi gerektiği anlaşılmıştır.

Kurum Muvazaa Değerlendirme Komisyonu'nda görüşülen dosyalardan %68,5'i hakkında muvazaalı olduğu, %28,3'ü hakkında muvazaalı olmadığı yönünde karar alınmış, %2,8'inde eczacı başvurusundan vazgeçmiş ve % 0,4'ünün il sağlık müdürlüğüne değerlendirilmesi uygun bulunmuştur.

Dosyaların % 68,5'inin muvazaalı olduğu yönünde karar çıkması; dosyalarda yeterli veri ve kuvvetli muvazaa şüphesi bulunmasına rağmen il sağlık müdürlüğü ve eczacı odasının bu yönde karar vermekten imtina ettiğini ve dosyaların Kuruma gönderildiğini göstermektedir.

Muvazaa Değerlendirme Komisyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönergenin yayımlanması ile il sağlık müdürlükleri ile eczacı odaları arasında muvazaa araştırması konusunda veri paylaşımı da dâhil işbirliğinin artırılarak iller nezdinde karar verilmesi mümkün kılınmış, bu sayede sürecin daha kısa sürede tamamlanarak yasadışı faaliyetlerin en erken sürede engellenmesi hedeflenmiştir. Sahada, il sağlık müdürlüğü ve eczacı odası tarafından muvazaalı eczanelerle mücadelede kararlılık gösteren illerin, bu girişimde bulunacaklar tarafından tercih edilmeyeceği düşünülmektedir.

Ayrıca muvazaa değerlendirme sürecinde başvuru sahibi eczacıların %2,8'inin başvurusundan vazgeçmesi, etkin saha araştırmasının muvazaa konusundaki girişimleri önlemede caydırıcı olduğunu göstermektedir.

Muvazaa değerlendirmesi için Kurumumuza en fazla dosyanın % 31,2 ile 2011 yılında ulaştığı tespit edilmiştir. Bu durum, 2010/47 sayılı Genelge'nin yayımlanarak muvazaa ile mücadelenin ön plana çıkarılmasından kaynaklanmıştır.

Muvazaa verilerinin coğrafi bölgelere göre dağılımı değerlendirildiğinde; Marmara Bölgesi'nde İstanbul, Doğu Anadolu Bölgesi'nde Van, Ege Bölgesi'nde İzmir, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Diyarbakır, İç Anadolu Bölgesi'nde Ankara, Karadeniz Bölgesi'nde Trabzon, Akdeniz Bölgesi'nde Antalya'nın Kurumumuza en çok muvazaa dosyası gönderen iller olduğu tespit edilmiştir.

Bu illerin muvazaa için öncelikle tercih edilmelerinde; nüfus yoğunluğu, alım gücünün yüksekliği, sağlık kuruluşlarının sayıca fazla olması, ilin gelişmişlik düzeyi ve turizm gibi faktörlerin etkili olabileceği düşünülmektedir.

Kuruma ulaşan muvazaa dosyalarından %44,9 ile en çok dosyanın 56-65 yaş grubu eczacılara ait olduğu, ikinci sırada ise %21,5 ile 66 yaş ve üzeri eczacılara ait başvuruların olduğu tespit edilmiştir.

Bu doğrultuda 56 yaş ve üzeri eczacıların % 66,4 gibi yüksek bir orana sahip olması; eczacıların ilerleyen yaşlarda sağlık sorunları, emekli olma isteği, aktif çalışmama gibi gerekçelerle muvazaaya yöneldikleri şeklinde yorumlanabilir. Bir başka yorum ise; muvazaa yapan üçüncü şahısların eczanenin işletilmesinde tek söz sahibi olma amacını taşıdığı şeklindedir.

Kurum Muvazaa Değerlendirme Komisyonu tarafından muvazaalı olduğuna karar verilen dosyaların % 77,1' inin 56 yaş ve üzeri olması da bu görüşleri destekler niteliktedir.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Muvazaalı eczane faaliyeti, halk sağlığını tehlikeye atan ve kamu zararına yol açan, kanuna aykırı bir faaliyettir. Bu nedenle muvazaalı eczane açma girişimlerinin açılış aşamasında engellenmesi hem eczacının uzun vadede uğrayacağı zararın önlenmesi hem de halk sağlığının korunması bakımından son derece önem arz etmektedir.

Muvazaa değerlendirmesinde açılış aşamasındaki eczanelere ilişkin gösterilen hassasiyetin faaliyetteki eczaneler için de gösterilmesi gerekmektedir.

Bu amaçla 6197 sayılı Kanun ile 12.04.2014 tarihli ve 28970 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik doğrultusunda Muvazaa Değerlendirme Komisyonlarının Teşekkülü ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge hazırlanarak 14.03.2016 tarihli 2164337 sayılı Bakanlık Olur'una istinaden yürürlüğe girmiştir.

Kurum Muvazaa Değerlendirme Komisyonunda başvuru sahibi eczacı ve muvazaa incelemesinde görev alan eczacı odası temsilcisinin yanı sıra 2015 yılından itibaren il sağlık müdürlüğü yetkilisinin de beyanları tutanak altına alınmaya başlanmıştır. Böylece eczane hakkında yerinde bizzat inceleme yapan komisyon üyelerinin dinlenmesi, ilave görüşlerinin

bildirilmesi ve Kuruma gönderilen dosyalarda anlaşılmayan veya sorulması gereken hususlar var ise bunların doğrudan kişiden öğrenilmesi hedeflenmiştir.

Raporda ele alınan veriler değerlendirildiğinde bir kez daha vurgulamak gerekir ki; Kuruma gönderilen dosyaların %50'den fazlasında muvazaa kararına varılması, Kuruma gönderilen dosyalarda kuvvetli muvazaa şüphesi bulunduğunu göstermektedir.

Elde edilen bu veriler ışığında;

- Muvazaa Değerlendirme Komisyonlarının Teşekkülü ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönergenin yayımlanmasının ardından Kurumumuzca il sağlık müdürlükleri ve eczacı odalarına muvazaa araştırması ve değerlendirmesine ilişkin yapılacak iş ve işlemler hakkında eğitim verilerek, muvazaa değerlendirmelerinin daha kapsamlı ve karar almaya yönelik yapılması hedeflenmiştir.
- Muvazaa ve sonuçlarının öncelikli olarak eczacılık fakültelerinde okumakta olan eczacı adaylarına kapsamlı bir şekilde aktarılmasına yönelik girişimlerde bulunulmuştur.
- İl sağlık müdürlükleri tarafından muvazaa değerlendirmesinde yararlanılabilecek daha kapsamlı bilgi ve belgeler temin edilmesine yönelik olarak konunun Sosyal Güvenlik Kurumu, İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı ile istişare edilmesi amacıyla iletişime geçilmiştir.
- İl sağlık müdürlüklerinin muvazaa değerlendirmesini ne şekilde yapacağına yönelik ilki gerçekleştirilen eğitim toplantılarının sürekliliğinin sağlanması, eğitim toplantılarına eczacı odalarının da dâhil edilerek konuya katkının artırılmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır.
- Halkın da muvazaa konusunda farkındalığının artırılması amacıyla çeşitli yayın organlarından yararlanılması hedeflenmiştir.
- Faaliyetteki eczanelerin de muvazaa değerlendirmesine yönelik gerekli yasal düzenlemeler yapılmış olup eczanelerin rutin denetimlerinde muvazaaya yönelik şüphe oluşması durumunda incelemelerin başlatılarak titizlikle yürütülmesi gerekmektedir.
- Kurum tarafından muvazaa değerlendirmesi il sağlık müdürlükleri ve eczacı odaları tarafından Kuruma gönderilen dosya ve komisyonda alınan beyanlar üzerinden yapıldığından il sağlık müdürlükleri ve eczacı odaları tarafından sahada tereddütleri gidermeye yönelik bilgi belge temini, alınacak kararlarda ve muvazaa ile mücadelede büyük önem taşımaktadır.

6. REFERANSLAR

- 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun
- 27.07.1968 tarihli ve 12961 sayılı Resmî Gazete ‘de yayımlanan Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü
- 12.04.2014 tarihli ve 28970 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik
- 14.03.2016 tarihli 2164337 sayılı Bakanlık Olur’una istinaden yürürlüğe giren Muvazaa Değerlendirme Komisyonlarının Teşekkülü ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge
- İyi Eczacılık Uygulamaları Kılavuzu
- 01.02.2012 tarihli Sosyal Güvenlik Kurumu Kapsamındaki Kişilerin Türk Eczacıları Birliği Üyesi Eczanelerden İlaç Teminine İlişkin Protokol